

Höstraps – utsädesmängd

Gunilla Larsson, Svensk Raps AB

Ska utsädesmängden vara olika om man sår en hybridsort eller en konventionell sort? Frågeställningen har diskuterats flitigt i och med att odlingen av hybridsorter har ökat. I försöksserien har olika utsädesmängder, från 40-120 grobara frön/m², jämförts i konventionell och hybrid-sort. I de 5 försök som skördats under 2002 och 2003 är skillnaden i avkastning mycket liten mellan sorterna. För båda sorttyperna gäller att lägst utsädesmängd har i genomsnitt gett högst skörd. Övervintringen blir sämre i takt med ökad utsädesmängd. Detta är mest framträdande i hybridsorterna.

I försöksserien OS 212 har en hybridsort (Kronos eller Status) och en konventionell sort (Celsius eller Louise) jämförts vid tre olika utsädesmängder, 40, 80 och 120 grobara frön/m². Försöken har såtts med Väderstad Rapid för att så långt som möjligt efterlikna praktiken. Fyra försök har lagts ut både hösten 2001 och 2002. Placeringen har varit i Östergötland (E), Västergötland (R) och Skåne (M och L). 2002 skördades alla fyra försöken, men 2003 har endast försöket i Västergötland skördats. I tabell 1 redovisas årets försök och samtliga fem försöken som skördats under de två åren.

Tabell 1. Fröskörd och oljehalt i OS 212 (höstraps-utsädesmängd). 1 försök 2003 och 5 försök 2002-2003.

Utsädesmängd	2003			2002-2003			
	Fröskörd kg/ha	Fröskörd Rel.tal	Oljehalt %	Fröskörd kg/ha	Fröskörd Rel.tal	Oljehalt %	Övervintr %
Hybrid							
40 grob frön/m ²	2490	100	40,5	3766	100	43,1	80
80 grob frön/m ²	2430	97	40,5	3700	98	42,8	77
120 grob frön/m ²	2680	107	40,1	3554	94	42,8	64
Konv.sort							
40 grob frön/m ²	2340	100	40,8	3726	100	43,2	91
80 grob frön/m ²	2300	98	40,5	3616	97	43,2	78
120 grob frön/m ²	2510	107	40,4	3616	97	42,8	79

Lägst utsädesmängd – högst skörd

I genomsnitt är avkastningsskillnaden mellan hybrid och konventionell sort endast någon procent, vilket är mindre än förväntat. Om man väljer att jämföra avkastningen vid de olika utsädesmängderna inom respektive sorttyp är det i genomsnitt högst skörd vid

lägst utsädesmängd. Skillnaden mellan 40 och 80 grobara frön/m² är ett par procent oavsett sorttyp. Vid den högsta utsädesmängden har skörden minskat med 6% i hybridsorten medan det i den konventionella sorten inte är någon skillnad utsädesmängden är 80 eller 40 grobara frön/m². Även övervintringen är bäst vid den lägsta utsädesmängden.

Oljevaxter

Det försök som skördades 2003 visar en lite annorlunda bild. Här har högst utsädesmängd gett högst skörd. Detta är troligen en följd av de svåra etableringsförhållandena hösten 2002. Den ihållande torkan ställde till stora problem och en högre utsädesmängd behövdes för att ge ett tillräckligt stort antal kraftiga plantor som kunde klara vintern och ge ett fullgott bestånd på våren.

Hög utsädeskostnad

Utsädeskostnaden för hybrid-sorterna är betydligt högre än för de konventionella sorterna. Den rekommenderade utsädesmängden vid normal såtid är ca 70-80 grobara frön/m². Att så 120 grobara frön/m² innebär en ökad kostnad med ca 450 kr/

ha. I tabell 2 har räknats fram ett netto/ha efter att utsädeskostnaden dragits bort. Det fröpris som använts i beräkningen är 2 kr/kg.

För hybrid-sorten innebär det att nettot är nästan 1400 kr högre vid den lägsta utsädesmängden jämfört med högsta. Det är inte lika stor skillnad i den konventionella sorten som har ett betydligt lägre utsädespris. Här skiljer det ca 500 kr i nettot mellan högst och lägst utsädesmängd.

Slutligen kan konstateras att en hög utsädesmängd inte är någon fördel oavsett om det är en hybrid eller konventionell sort som sås på fältet. Givetvis handlar det i första hand om att ha känsla för såbäddens beskaffenhet vid såtillfället och utifrån detta bestämma utsädesmängden.

Tabell 2. Odlingsnetto, 5 försök 2002-2003.

Utsädesmängd	Fröskörd kg/ha	Fröskörd Rel.tal	Oljehalt %	Fröintäkt kr/ha	Utsädeskostn. kr/ha	Netto kr/ha	Netto rel. tal
Hybrid							
40 grob frön/m ²	3766	100	43,1	7882	447	7435	100
80 grob frön/m ²	3700	98	42,8	7714	893	6820	92
120 grob frön/m ²	3554	94	42,8	7411	1340	6071	82
Konv.sort							
40 grob frön/m ²	3726	100	43,2	7804	121	7683	100
80 grob frön/m ²	3616	97	43,2	7582	243	7339	96
120 grob frön/m ²	3616	97	42,8	7540	364	7177	93